

ЗАСНОВАНА 21 КВІТНЯ 1927 РОКУ

ВИХОДИТЬ ЩОТИЖНЯ

Київський Політехнік

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Безкоштовно

28 квітня 2005 року

№16 (2710)

Дорогі ветерани Великої Вітчизняної війни –
фронтовики, партизани і підпільніки,
учасники трудового фронту!
Шановні студенти і співробітники університету!

Щиро вітаю Вас з вікіпомною подією – 60-ю річницею Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками. Цього дня ми знову повертаємося серцем і пам'ятю до грізних і незабутніх сторінок минулого, щоб ше раз осягнути, кому зобов'язані мириним небом над головою, можливістю жити і виховувати дітей та онуків. Віддаємо данину шані і вдячності тим, хто 60 років тому поклав на вівтар Перемоги найдорожче, хто пішов у вічність заради життя і майбутнього свого народу та всього людства.

175 студентів і співробітників КПІ заплатили життям за травневу Перемогу 1945-го. Вони могли бути видатними вченими, викладачами, винахідниками... А стали військовими і на "відмінно" склали іспит перед Батьківщиною.

1418 днів і ночей через снігові замети, через безкрайні розливи, під пекучим сонцем і осінніми дощами назустріч Великій Перемозі йшли Ви, визволителі Батьківщини від фашистської чуми.

22 червня 1941 року добровольці Київського політехнічного штурмували військомати із заявами: "Прошу направити на фронт". У діючу армію в перші дні священної війни явилися 900 студентів і співробітників КПІ. З кожним днем війни кількість політехніків-захисників Вітчизни росла. Не всі дочекались Великого Дня Перемоги.

Великдень Перемоги – а літа минають.

60 річницю Перемоги зустрічають 187 ветеранів, які нині працюють в університеті. Ряди ветеранів рідіють, але "не стареють душой ветераны, ветераны Второй мировой".

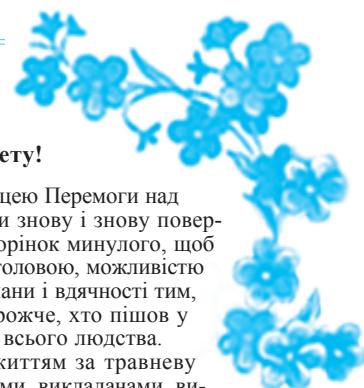
Усі Ви, дорогі ветерани, люди різних професій, віку і статі, демонстрували масовий героїзм і незламність духу, любов до Вітчизни. Ви врятували Батьківщину від поневолення, підняли її з руїн у повоєнні роки, на новий рівень підняли економіку, науку і культуру. Без Ваших ратних і трудових подвигів не було б сьогоднішньої України як держави.

Ваш подвиг, Ваше життя – це жива історія, велика і велична правда, яку не спотворить жодний політичний кон'юнктурі, жодним змінам у сучасному мінливому світі. Це постійна школа виховання молоді, взірець дієвого патріотизму для кожної чесної людини і свідомого громадянина, наочне свідчення єдності всіх поколінь нашого народу.

Честь і слава Вам – доблесні переможці. Нехай овіянне славою свято Перемоги додасть Вам енергії та оптимізму!

З найкращими побажаннями добра, щастя, здоров'я!

Ректор НТУУ "КПІ" М.З.Згуровський

ЗГАДАЙМО ПОІМЕННО

Жодну сім'ю не оминула Велика Вітчизняна війна, що розпочалася віроломним нападом фашистської Німеччини на Радянський Союз 22 червня 1941 року. Не оминула вона і сім'ю київських політехніків.

З трьохсот осіб професорсько-викладацького складу дві третини пішли в діючу армію. Усі п'ятикурсники (понад 700 осіб) після короткострокової підготовки вирушили на фронт і стали командирами підрозділів. Інші вступили до загонів народного ополчення, противітряної і хімічної оборони, трудилися на спорудженні оборонних об'єктів навколо Києва.

Після Перемоги політехніки повернулися в рідний інститут. Але не всі. Близько двохсот студентів, викладачів, працівників загинули, захищаючи Батьківщину.

У двадцять річницю Перемоги, в травні 1965 року, неподалік від станції метро "Політехнічний інститут" було урочисто закладено пам'ятник політехнікам, які віддали своє життя за Батьківщину. У листопаді 1967-го пам'ятник було урочисто відкрито.

На той час дехто сумнівався, чи правильно вибрано місце для пам'ятника. А зараз стало звичним і повсякденним – постаті юнака та дівчини, що виступають з каменю, кожний день зустрічають і проводжають тисячі політехніків.

На пам'ятнику слова: "Мужнім, самовідданим, непереможним. Студентам, викладачам, співробітникам..." і жодного імені...

Хоча більшість імен загиблих було відомо, існували списки, але вони не вважалися точними. Тому й немає імен на камені.

Йшли роки. Надходили нові відомості про живих і загиблих, уточнювалися події й дати.

10 років тому колектив редакції газети "Київський політехнік" на чолі з тодішнім головним редактором Ж.О.Лянною підготував книжечку "З війни не повернулися", де

Я ВЕРНУСЬ

*Покидая я город на рассвете,
Я да ветер шагали в тишине.
Только дети, маленькие дети,
Испугавшись, плакали во сне.
Матери от крика просыпались.
Наши матери чисты, как грусть.
Только тополи со мной прощались.
Это им ответил я – вернусь.
Я вернусь таким же утром синим,
Песню ту, что прежде, запою,
Я глаза оставил молодыми,
Только волосы посеребрию.
А пока прощайте, дорогие
Ветер свеж – дорога далека.
По небу проходят молодые,
Быстрые, как птицы, облака.*

Цей вірш написав Л.Й.Крапивніков, студент КПІ, який став морським льотчиком і загинув смертю хоробрих 18 травня 1942 р. під час висадки десанту в районі м. Одеси. Один з тих, чиї імена з'являться на пам'ятнику.

Він та інші загиблі герої-політехніки будуть повернутися – поки буде жити пам'ять поколінь.

Студенти, викладачі та співробітники КПІ, які не повернулися з війни

Аверін Г.Ф.	Железнov A.G.	Мельников A.C.	Савеленко B.B.
Алтінцев С.І.	Животовський O.G.	Мельніченко M.D.	Савчук I.G.
Бараш І.С.	Журавський Ю.Ф.	Местман M.M.	Салганик C.I.
Баст О.Я.	Загребенюк О.Д.	Мижиріцький L.T.	Самойленко B.B.
Бенісев С.Я.	Зайчик З.Г.	Мільгруд І.А.	Селезньов M.M.
Березовський Й.І.	Заровський В.А.	Мільруд P.B.	Семко P.B.
Березовський П.В.	Зільберман M.M.	Моргайло C.Ю.	Середюк Є.Д.
Бересторудь Ю.І.	Зінченко Г.В.	Мороз D.Й.	Синельников В.П.
Берман О.П.	Іванисенко I.G.	Морозовський C.D.	Скворцов В.Г.
Бернштейн Г.Н.	Ігнатенко В.Г.	Москаленко M.P.	Слупський В.М.
Бигич В.Ю.	Ігнатко Ю.В.	Мурашко P.B.	Смолкін Я.С.
Бобир В.П.	Каган I.L.	Найдич I.Л.	Соболь Г.А.
Божко І.Ф.	Казанович Є.М.	Наріжний В.Г.	Соловйов F.B.
Бондаренко С.С.	Кацевман Б.Б.	Нєженцев C.X.	Сорока X.Д.
Бріф Г.К.	Квятковський I.I.	Ніколаєнко G.B.	Станкевич I.T.
Бруякін П.Ф.	Кибальчич B.M.	Нікітіна M.O.	Сушко M.A.
Брянський I.X.	Кирилов Л.Я.	Нікітін B.M.	Тарловський I.З.
Бука А.С.	Кирилов Я.М.	Новак L.H.	Тверський A.Я.
Бутенко В.М.	Кісіс Ф.Й.	Овсянников P.M.	Титов I.O.
Вайнберг Л.М.	Книш I.C.	Онищенко I.A.	Тригубенко K.K.
Вайнман M.Ш.	Ковальчук A.P.	Опанасенко I.T.	Трофименко B.I.
Вигодер Ю.Я.	Колесник O.Я.	Осипенко A.Д.	Фукс G.B.
Вітельсь A.Ш.	Колесников O.O.	Панаїт A.B.	Харитонський B.A.
Власенко A.Х.	Колічев M.O.	Певзнер B.Д.	Хорол I.A.
Войткевич С.І.	Комаровський M.L.	Передерій M.K.	Хорошкевич Ю.М.
Гай В.А.	Конторович P.G.	Петрушевський P.K.	Хохлов B.G.
Гараніна Є.Г.	Корж Я.М.	Підмогильний Ю.П.	Храбров M.M.
Гаркуша В.М.	Корнюш B.I.	Пінес M.N.	Чудаковський M.G.
Герцберг A.Ф.	Корсунський I.G.	Піщацький A.E.	Чунтулов K.M.
Голуб M.A.	Кот M.B.	Цукер M.M.	Цукер M.M.
Голуб M.B.	Кочетов B.B.	Погурок K.C.	Шамрило T.B.
Гольдінов I.M.	Крапивников L.Y.	Позинич A.G.	Шапошник P.P.
Гольдінов O.G.	Красножон Г.Т.	Покосовський V.I.	Шафран Я.І.
Горбенко С.І.	Кресак C.K.	Поліщук P.I.	Швачко A.Д.
Гошель І.І.	Кривоберц B.G.	Половий M.X.	Шлумуков M.M.
Гребенюк I.P.	Кузьменко P.P.	Попов В.Г.	Шолуденко H.M.
Гумінський В.І.	Купрієнко G.A.	Прокудо G.M.	Шпилько M.P.
Дахно I.Ю.	Левин I.K.	Резніченко F.F.	Шумський B.Ю.
Денисевич В.С.	Лехцієр C.B.	Рибак B.B.	Шумський П.Ю.
Дзюба В.С.	Лисенко P.A.	Річний C.M.	Щербак L.O.
Дубровський B.I.	Лозанов O.C.	Роговий G.J.	Щербань O.G.
Духанов B. O.	Майстер Ш.А.	Родоговський M.O.	Щербин L.G.
Євсеєнко A.B.	Малахов I.B.	Ручко P.F.	Яценко C.D.
Єріхенсон A.Й.	Матвійчук M.P.	Рябов B.A.	

ПЕРЕМОГУ НАБЛИЖАЛИ ЯК МОГЛИ –

Долаючи несамовитий опір ворога

День 22 червня 1941 р. застав мене в Сталінграді. Я був двадцятьрічним випускником військового училища зв'язку, в якому навчався з 1939 р., коли був відкликаний із Одеського університету.

У складі батальону лейтенантів – випускників училища прибув до Москви. Одергав призначення до 729-го окремого батальону зв'язку 292-ї стрілецької дивізії командиром взводу. Брав участь у боях на Ленінградському фронти в обороні правого берега р. Волхов у районі Кіриші – Грузіно, а потім, у жовтні – грудні, в оборонних боях м. Волхова та звільненні м. Тихвіна. Після великих втрат особового складу 292-ї дивізія була розформована, мене призначили командиром роти зв'язку 21-ї мостострілецької дивізії. Згодом воював у складі 265-ї стрілецької дивізії командиром роти зв'язку 951-го, а потім 941-го стрілецьких полків, а також начальником зв'язку 450-го стрілецького полку. Брав участь у боях при обороні Ленінграда.

Запам'яталися важкі бої проти армії генерала Манштейна, що мала наказ взяти Ленінград штурмом. Тут довелося зв'язківцям з автоматами в руках ставати до лав піхотинців. Взимку 1943 року почався стрімкий прорив блокади міста, і наші війська Волховського фронту нарешті зустрілися з частинами Ленінградського фронту в районі Синявино.

З 1943 р. я до кінця війни я був командиром 685-го окремого батальону зв'язку 265-ї стрілецької дивізії у званні майора. В умовах суворої зими 1944 р. солдати й офіцери батальону забезпечували належний зв'язок із полками, артилерійськими підрозділами та іншими частинами підтримки бойових дій дивізії. Після звільнення Новгорода, Утороша, Порхова дівізія вела бой під Псковом і Островом. Ніколи не забуду клуні в селі Козли Новгородської області, де фашисти спалили всіх його жителів. Дим того згарища і досі ятрить душу незагоною раною. Разом із передислокованою дивізією брав участь у прориві багатошевлонованої лінії Маннергейма, у взятті Виборга. Подальші бої тривали на території Естонії, Литви, Латвії.

І знову передислокация, тепер уже під Варшаву. А далі – бой за оволодіння Саномірським плацдармом, за звільнення Варшави, Бидгоща, Торуні, Шнайдемюла, Шифельбайна, Колобжега з виходом на Балтійське узбережжя. Тут зв'язківцям батальону довелося відбивати атаки ворожих

частин, що прорвались із оточеного Померанського угруповання.

Коли фашистська війська під командуванням Гімлера пішли в шалені наступ з метою оточити і знищити наші армії, які вийшли на р. Одер, наша дівізія опинилася на вістрі ворожого удару. Тільки зусиллями зв'язківців був захищений спостережний пункт командира дівізії.

І, нарешті, шалені бої з розгрому ворога у його лігвиці – Берліні. І тоді знаменитий штурм ворожих позицій із прожекторами, ревінням танків, смертоносним шквалом залів “катюш” і “андрюш”, подолання несамовитого опору ворога на Зесловських висотах, на підступах до Берліна – все це досі стоїть перед очима.

Коли в переможеному Берліні бачив колони полонених, згадувались

M.S. Zaritsky. 1945 р.

мої однополчани, яких довелось хоронити на довгому шляху від Ленінграда до Берліна.

Найдорожчою з військових нагород для мене є медаль “За бойові заслуги”, яку я отримав у 1942 р., коли із залишками полку в нічному бою вирвався із оточення. Дорогою для мене є також медаль “За оборону Ленінграда”.

Роки війни сформували почуття відповідальності і за власні дії, і за долю іншої землі, свободу якої відстоювали; почуття вірної дружби з товаришами по борбі; почуття презирства до огнів до боягузів і зрадників; почуття гіркоти щодо байдужих крайньохатців, із мовчазної згоди яких і чиниться все зло.

M.S. Zaritsky,
канд. філолог. наук, доц. ВПІ

Професор MMI Володимир Васильович Хільчевський часто виступав зі спогадами на сторінках “Київського політехніка”. Нещодавно з-під його пера вийшла книжка “Спогади останнього солдата Великої Вітчизняної війни”, за яку автор отримав спеціальний диплом Всеукраїнського фестивалю журналістики “Людина і зброя”. Як сказав сам учасник тих подій: “Я не жив минулим, але ніколи не забував його. Надто вже глибокі й яскраві враження...” Пропонуємо скрочену розповідь з цієї книжки.

17 листопада 1943 р. разом з іншими військовими частинами наша 112-та Рильська стрілецька дівізія звільнила м. Коростень. Москва

салютувала, дівізія одержала звання Рильсько-Коростенської. Але “a la guerra, como a la guerra”, – тобто, на війні, як на війні. Під час житомирських подій, коли німці виршили будь-що повернути собі Київ, вони виперли (інакше не скажеш) нас з Коростеня і погнали по Житомирщині. Бої точилися тяжкі, жорстокі. Ще довго потому мої однополчани село Граби, що на Житомирщині, називали – Гроби. Знавці кажуть, що танкова битва на Житомирщині була не меншою ніж на Курській дузі. І от німців зупинили, німці видихались. Настав час “отбираєти свої пяди и крохи”.

Я завжди, перед наступом мобілізуються всі резерви, доукомплектовуються технічні засоби, поповнюються “живою силою”, в підрозділах провадиться чистка, особливо в типівих, – хто де засидівся. У батальйоні видужуючих в санбаті вимели десь бійців з двадцять, у тому числі мене, – був поранений ще на дніпровському плацдармі. В ніч перед наступом привели нас, як я тепер розумію, в дівізійний відділ кадрів.

– Як ти себе почуваєш? – питаютъ одного, другого...

– Болить голова, – каже один.

– Рана ще не зовсім закрилася – каже другий, кров іде з носа – третій...

Дійшла черга і до мене:

– Ну а ти?! – питаютъ.

– А я здоровий – кажу.

– Як, зовсім здоровий?

– Зовсім.

Я дійсно почувався добре. Теплі ватяні штани, тілогрійка, добротні німецькі чевреки, обмотки, шапка і шинель, що вже добре починала пороху в боях, пробита осколками, стерта в окопах... тут підerezана німецьким ременем – “Gott mit uns” залишився, а орла в центрі пряжки зчистив уламком терпуга, одним словом, – я був “у формі”.

– А ти зв'язківцем хочеш?

До того часу я вже сам був стрільцем, бачив автоматників, пете-

V.V. Хільчевський

МОС ВИЗВОЛЕНИЯ КОРОСТЕНЯ

ерівців, розвідників, сорокап'ятчиків і снайперів. Про зв'язок уявлення не мав і може тому й сказав.

– Хочу! – і... став зв'язківцем.

Відсвіта, ще в темності, 29 грудня, якраз напередодні Нового року почався наступ на Коростен. Після потужної артподготовки оборону прорвали. Проходжу зі зв'язківцями через нейтранальну смугу з її мінними полями, обривками дротових загороджень, густо засіяну величими і малими воронками, що димилися гидро смердячими пороховими газами, і так же густо – тілами забитих наших піхотинців. Серед них, треба ж таке, побачив я і деяких з них, що ще ввечері топали разом зі мною із санбату. Біля того, в якого ще боліла незакрита рана, лежав “діттар” з розщепленим осколком прикладом. З висоти жалюїдного мого солдатського досвіду мені навіть здалося, що загинули вони від розривів наших же снарядів. Комплекс почуттів був складним – мабуть, я ще не став справжнім солдатом.

А далі – трупи німців уже в німецьких траншеях, а на полі за траншеями – землянки, обладнані з німецькою акуратністю, з тісними трох'ярусними нарами з двох боків, з однаковими грубками-буржуйками, в кожній землянці новорічні ялинки, теж однакові, мабуть, організовано заготовлені пеантичними інтендантами в сусідніх лісах. Але роздивлятись ніколи. Вперед, вперед! А далі – місто.

Я швидко опанував нехитру професію зв'язківця і вже в місті одержую перше завдання.

Не знаю чому, – чи то хотіли мене випробувати, чи тому, що я “новень-

кий” і мене нікому ще не було жаль, саме мені наказано дати зв'язок на противілений берег річки через міст. Я підійшов до мосту. Опори підірвані, металеві ферми у воду не впали, лише нахилились, перекосились і стриміли високо над водою. Ніби нічого особливого, завдання не здавалось мені складним. Але я швидко переконався, що помилівся, що задача надзвичайно важка. Дерев'яного настилу не було, були голі металеві ферми, заледнілі, покриті товстою льодовою кіркою, холодні і слизькі, за які я чіплявся, ламаючи нігі. До того ж виявилось, що ферми, які знизу здавалися такими грунтovими, потужними, насправді розхитуються. А внизу страшна червона вода, швидка течія. До того ж, піддаючись діючу закону земного тяжіння, закону, відкритому ще великим Ньютоном, котушка з кабелем, карабін і телефонний апарат невмілим тягли мене в ту воду (за відсутності досвіду я не закріпив їх належним чином перш ніж забиратися на ферми). Перед очима постало, як я тонув на переправі через Дніпро, так там хоч з човна, а тут ще треба падати. Стало страшно. Настільки страшно, що коли з протилежного берега почали стріляти і купі зацокали об металеві розкоси ферми, бризкаючи в обличчя шматочками льодової кірки, що відклюювалася, а потім ще почали рватися міни, я зовсім не звертав на них уваги. Головне – не зірватися, не впасти. Я не впав, я утримався, мабуть, на самолюбстві, на бажанні жити. Бо кому ж охота втопитися, навіть геройськи, в неповних дев'ятнадцять. А мені через півмісяця мало виповнитися 19 років.

Так от, вцілів я, не впав, подав зв'язок, виконав перше бойове завдання як воїн-зв'язківець. А переду лежав шлях у довгі 13 місяців (до другого поранення). Далекий, тяжкий, небезпечний шлях: Новоград-Волинський, Рівне, Рава-Руська, Львів, Жешув, Станув, Сандомір. Під Бреслау на Одері я був тяжко поранений. У місяці лютому на лютому морозі лежав на снігу, чекаючи, – чи то підберуть свої, чи добр'ють чужі. Обійшлося. І пішли шпиталі. Зворотний шлях на диво повторював прямий: Трахтенберг, Львів, Новоград-Волинський (де я зустрів день Перемоги), Житомир.

Вдячні коростенці не забувають, – запрошують до свята. Запрошують і в Новоград-Волинський, у Рівне, в Млинов. А я за це вдячний їм.

B. V. Khilchhevsky

йому рану, яка вже загноїлася. З шапки витяг осколок розміром з п'яткою п'ятічану монету. Цієї рані могло б і не бути, аби на голові була звичайна сталева каска. Але ж у нас таких касок не було.

Кілька сотень метрів від лісу подолали майже за годину. За цей час суттєво потемнішало й інтенсивність ворожого вогню зменшилась, бо німці боялися поцілувати у своїх через малу відстань між їх укріпленнями та наступаючими.

А далі комісар батальйону, який проводжав нас на виході з лісу, а тепер якимось чином опинився попереду всіх, піднявся на весь зрост та із закликом “За Вітчизну!” підняв батальйон в атаку. З хріпким “Ура!” ми кинулися на ворожі укріплення, і вогонь звідти узув. Ворожі солдати залишили свої позиції і побігли. На жаль, нам швидко бігти не вдавалося, заважав глибокий сніг, а у них за укріпленнями були заздалегідь пропоновані стежки.

Як тільки дісталися укріплень, почався шалений вогонь із ворожої сторони, але він уже не міг зашкодити, бо було ж куди сховатися вихідних спорудах. Зважаючи на безперспективність подальшої стрілянини, ворог пропинив вогонь.

Тієї ж ночі, коли весь склад полку

піднявся на зійнятій нами рубіж, наступ виришили продовжити.

Віхухом мене контузило, очуяв

лише вранці, коли навколо вже никого не було. Страшенно дзвеніло у вухах. На відстані 2,5-3 метрів від голови зляя воронка від снаряду. Десь віддалі рухалися військові у біліх маскуючих костюмах. Дошкандинав до дороги, зустрів там кількох червоноармійців нашої роти. Вони розповіли, що зatem проти

відступив з того кутка села, де на-

НА ВОЛХОВСЬКОМУ ФРОНТИ

Під час війни військовослужбовці потрапляли на фронт найчастіше через запасні полки, розташ

ЗГАДУЮТЬ УЧАСНИКИ БОЙОВИХ ДІЙ

Спогади

Мені довелося воювати у складі 42 прожекторного полку 7 корпусу протиповітряної оборони. Командирами і бійцями нашого полку були росіяни, українці, білоруси, чуваші, євреї та громадяни інших національностей.

У різних підрозділах нашого полку було багато молодих дівчат. Вони відмінно володіли складною бойовою технікою. Потужними прожекторами з джерелом світла вольтової дуги, яскравістю кратера якої досягала 62 кілостільбів, ми освітлювали ворожі літаки. На все життя залишася в пам'яті куплети пісні прожектористів тих часів:

*К бою мы готовы,
нам темень нипочем,
Мы ее разрежем
прожекторним лучом.*

O.V. Білоцький

При появлі ворожої авіації нічний повітряний простір перетворювався на суміш артилерійської канонади, ревіння літаків, вибуху бомб на тлі темряви, розписаної яскравими променями потужних прожекторів, спалахами пострілів, кольоровими траєкторіями трасуючих куль.

Жахливими були події кінця 1943 року при визволенні Києва. Горіли земля і небо. Пожарища в Дарниці, переобляєні вагонами з пальним, продовольством, фуражем та військовою технікою, палили і вдень, і вночі.

За гуртом двигунів та за силуетами ми визначали, які самолітки несли на собі смерто-

носні вантажі. Це були Юнкерси-87 та 88, Хайнкель-111, Мессершміт-109 та інші. Яскраве світло прожекторів сліпило ворожих пілотів, вони губили орієнтири і часто скидали бомби не на заплановані об'єкти, а куди попало.

Мене, 18-річного юнака, командування полку призначило начальником прожекторної станції, матеріальну частину якої становив потужний прожектор 3-15 4B та електросилова система живлення на базі вантажного автомобіля ЗІС-5.

При взаємодії зі зенітною артилерією ми намагалися захищати від бомбових атак дніпровські переправи і військові ешелони, які підтримували 1-й Український фронт. Напотік ворожих бомбардувальників на Ніжин, Бровари, Дарницю, Київ, Фастів наприкінці 1943 і на початку 1944 років були настирливими, тривалими і тримали в постійній напружені всі підрозділи нашої противітряної оборони.

Те, що залишились незруйнованими будинки Верховної Ради, Маріїнського палацу та інші будівлі Печерська, є й заслugoю воїнів 42 прожекторного полку.

Так ми мужніли, виховували волю та наближали Перемогу.

Проходять роки і нас, ветеранів війни, стає все менше і менше.

Схилимо голови перед тими, хто не повернувся з війни, а також перед тими, хто здійснив свій вклад у Перемогу, працював з нами в КПІ, але не дожив до 9 травня 2005-го.

O.V. Білоцький,
д.т.н., професор
кафедри фізики металів

СІМНАДЦЯТИРІЧНИЙ ЗВ'ЯЗКІВЕЦЬ

Болеслав Васильович Безверхий народився 25 грудня 1925 року в маловничому селі Градежськ під Кременчуком у родині вчителів. Змалечку працював у полі, навіть вивчився на тракториста. Закінчення восьмирічної школи в 1941-му співпало з початком війни. Тож польової роботи молодого тракториста проходили під звуки канонади. Згодом тракторна бригада, в якій працював Болеслав Васильович, через Дон пройшла аж до Саратова. Дорогою збирали врожай. А потім в бункерах під бомбуванням перевозили дорогоцінний хліб.

Далі – навчання в Саратовському піхотному училищі. Навчання було дуже напруженим: удень – заняття і військова підготовка, а вночі – чергування біля нафтоперегонного та авіабудівного заводів. Іх постійно бомбували, тому ледь не щоночі доводилося гасити пожежі. Після закінчення училища був направлений у стрілецький батальон, з яким і пройшов усю війну.

Жорстокі бої точилися біля Ржева. В одному з них він, молодий зв'язківець, був поранений осколком снаряда в голову.

Спогади про ті події досі ятять душу, адже до Смоленська в

Б.В. Безверхий

кінці 1943-го з усього батальону дійшло лише сімдесят бійців. Тут, серед боліт, поблизу станції Ярцево, Болеслав Васильович був поранений у друге. Далі – тривале лікування в шпиталі. Ветеран з іронією згадує, що то був єдиний період, коли він спав у теплому приміщенні й на ліжку, хоч і застеленому сіном. Під час бойових дій він отримав потім ще два поранення.

Тяжкі бої були в Білорусі, неподалік Вітебська. Іхня дівізія опинилася в оточенні

німців, які з одного боку зайняли ліс, а з іншого – контролювали залізницю. Тоді комвзводу Безверхому наказали прорватися у ворожий тил. Там він налагодив зв'язок і надав командуванню всю необхідну інформацію. Ше один випадок. Його відправили з групою бійців у розвідку – перевірити дані по отриманій зі штабу карті. Небезпека чатувала на кожному кроці, пересувалися лише вночі. Завдяки удачі та вмілим діям молодого командира група успішно виконала завдання.

Свій бойовий шлях лейтенант Безверхий закінчив у Прибалтиці. Після війни продов-

записала Юлія Цапро,

студентка I курсу ВПІ, гр. СР-42

I.P. Москаленко

Народився Іван Петрович Москаленко у 1922 році в родині робітника та домогосподарки, був він старшим із трьох дітей. Восьмикласником дізнався про відкриття в Києві 12-ої артилерійської школи, яка і стала початком воєнного життя захисника...

Напередодні війни І.Москаленко потрапив до Одеського артилерійського училища, яке дослідно во закінчив у січні 1942 року.

Розпочав свій бойовий шлях командиром взводу розвідки, потім став командиром артилерійської батареї 152-мм гармат 1104 гарматного артополку резерву Верховного Головнокомандуючого.

“Глибоко переконаний, що кожен день битви з фашистами був вирішальним, кожна куля наближала нас до перемоги... Ми свято вірили, що за будь-яких умов треба йти вперед. І ми йшли... за майбутнє життя покладаючи свої власні. Воював я на Сталінградському, Північно-Західному та II Прибалтійському фронтах. Якось на Орловсько-Курській дузі отримав наказ коригувати артобстріл ворожих позицій, для цього з радистом верхи на танку вирушили в тил ворога. Довго кружляли, але, мабуть, доля була поруч, і нам усе вдалося! Ми виконали наказ штабу, отримали необхідну інформацію про сили противника і... тут уперше і востаннє мене було поранено.

Чи було страшно? У запалі бою, відстоюючи свободу своєї Батьківщини і своїх рідних, немає часу замислюватися над

власними страхами, ти не відчуваєш болю, а виконуєш поставлене завдання. Крім того, якщо не ми, то хто? Озброєння на той час було на досить низькому рівні, якось же потрібно було наближати перемогу!”

Іван Петрович поділився й іншими спогадами про воєнні епізоди. “Мені, тоді ще молодому капітану, довелося проводити розвідку... з аеростата. Я з колегами піднімався у корзинці, зробленій з лози, площею 2 квадратних метри, на висоту 2 кілометри. І звідти

“Я знаю: ми переможемо”

керував бойовими діями, віддаючи команди по телефону. Щоб урятуватися від ворожих літаків, постійно змінювали місцезнаходження за допомогою троса, закріплена на грузовику.

Не було жодних сумнівів у нашій перемозі. Загадували про інше: коли вже вона настане? Після поразки фашистів під Москвою, вони з потроною жорстокістю націлилися на Волгу (мені тоді було ледь за 19). Але я зівав: ми переможемо!”

Якщо хочеш жити – борись

Костя Олексович Спартало в КПІ з 1978 року. Співробітник і студенти ПБФ його щиро відживають. Багато знає, пам'ятає цей сивий чоловік, із задоволенням розповідає про своє минулe, особливо про той період історії, що був визначним для багатьох слов'янських народів...

Майже всі воєнні роки його минули у Белграді, у 1945 році пішов разом з армією на північ, звільнюти всю Югославію. Упродовж життя де тільки не довелося побувати: в Москві, Тамбові, Башкирі... А вже потім – Київ.

“У вересні 1940 року, – розповідає ветеран, – ми, 12 герцогів і 8 сербів (а мені тоді було 14 років), поїхали навчатися до текстильної школи братів Вукоїч в Белград. На початку жовтня 1944 року 8 учнів цієї школи (і я теж) вступили добровольцями до Народно-визвольної армії Югославії (НВАЮ) – у 8-у Чорногорську ударну бригаду 1-ї пролетарської дивізії, 1-го Пролетарського корпусу”.

Чимало спогадів зберігає пам'ять солдата, зокрема, про бой за Белград, один з яких тривав 7 діб і був вирішальним. 16 жовтня для військ, що звільняли Белград, склалося критичне становище. До міста прорвалися ворожі

K.O. Спартало

ургування з Пожаревця і Смедерева (блізько 30 тисяч особового складу і 2 тисяч бойових машин). Тому головні сили Радянської Армії та НВАЮ в районі між Смедеревським шосе, горою Авалою і Белградом вели запеклі бої. Ворог неодноразово намагався прорватися, але зазнавав поразки і зрештою був повністю розгромлений.

Під час затишня між боями молоді хлопці мріяли про мирне життя, навчання...

У лютому 1947 року двадцятирічний Костя став курсантом Московського училища зв'язку, з 1950 р. – лейтенант. З 1956-го в Києві, успішно закінчив Київське вище інженерно-авіаційне воєнне училище (КВІАВУ). Народилася дональка і син. Потім 10 років жив і працював у Львові. З 1970-го – знову Київ, робота в КВІАВУ, чергове звання – підполковник.

За плечима цієї мудрої людини життя, сповнене радощами й печаллю. “Та вибору не було, – розмірковує Костя Олексович. – Якщо хочеш жити – борися. Інакше і спіду не залишиться після тебе”.

І він гідно боровся за своє майбутнє, за подальшу свободу і незалежність своєї Батьківщини!

Майя Заховайко

КУТОЧОК ПОЕЗІЇ

Пишу про час, яким його я знаю...

Савченко Анатолій Юхимович народився у 1926 р. в Чернігівській області. Закінчив семирічку. Учасник війни з Японією. Навчався в КПІ. Під час навчання – Сталінський стипендіат, голова профкому. Працював на заводах «Радіоприлад», «Аналітприлад» (від майстра до директора заводу). В 1961–1965 pp. – головний фахівець Укркрайнархосту. Потім працював у КПІ – головним інженером НДІ, начальником лабораторії. Відмінник освіти України. Все життя А.Ю. Савченка супроводжувала поезія.

Опублікував 14 збірок віршів «О Родине, о житті, о собі», є співавтором трьох збірок «Пам'ять серця» та видання, присвяченого 100-річчю КПІ.

Пишу про час, яким його я знаю, Яким вписався він в безмежний світ, І перед ним з пошаною схиляю Сніг сивини, всі сім десятків літ. Життя все в пошуках, та буренне, Шука дорогу в вирогах ідей, Не може згадати роки даремно: Вони обмежені у кожного з людей... Вдивляючись, бачу на фрагментах років В безмежному підхмар'я полотні Епохи слід від обважніших кроків, Що пройдені в нечуваній борні.

Люблю тебе, барвиста Україно! За вранішній яскравий небограй, За те, що ти впізнала в мені сина, За приеднанський розмаїтій край. Люблю за працею, що мені даруєш, За працелюбну віданість синів (Упевнений, – дітей своїх не згубиши), За життедайність, широчину ланів. Люблю всім серцем і міста, і села, Заквітчаність барвистих твоїх лук, За те, що навіть в смуту ти весела Теплом душі і материнських рук. Люблю твою природжену гостинність, Готовність з братом розділити хліб. Тебе не старить історична плинність,

Ти не припустиш непоправних хіб. Як син, я знаю: все, чим ти багата, Ти держиш на мозолистих руках (На працелюбності дітей твоїх завзятих), Вся про майбутнє в діях і думках.

Весна повсталася проти всіх снігів, Нагріла сонцем білі скатертини, – Теплом війнула по чолу ланів, Струмки пустила, мов слізу, долині. Покликала лелек із-за морів, Жита вставати (відпочили взимку) Та грім, щоб над полями гуркотів Й омивав замріяні стежини... Розсипала зелену заметіль. Влилась в життя, хмільна, несамовита, Внесла народження солодкий біль, Тривогами довкілля оповита...

Надюсик-Дюсик

– Надійка вернулася з фронту! Ця звітка зразу ж весняною ластівкою облетіла все зруйноване і обпалене війною село, процвірькала в кожну оселю, і через яксьу годину-другу хата Тодоськи вже була вщерть заповнена людьми. Привітати медсестру-фронтовиці прийшли всі: і старі, і малечі, і однолітки Надії.

Обійтися старої Тодоськи розквітло, і навіть похнуплена на хатині під солом'яною стріхою ніби помолодшала і причепурилась, коли у дворі з'явилася ця молоденька кароока фронтовиця в ладненькій спідничці й гімнастерці, начищених, що аж вигравали на сонці, чобітках на високих підборах і хвაцькою посаджений на веселих кучерях пілотці. Надворі буяла переможна весна 1945 року.

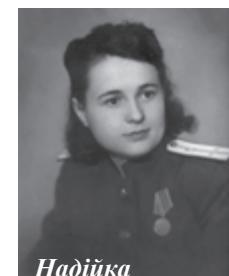
І ось, лише через тиждень після повернення додому, пригнута горем дівчина стойть у присмерку на краю села і все ще з надією виглядає його. А він не йде, хоч обіцяв, що прийде зазбре її до себе.

Він так і не прийшов, ні через тиждень, ні через рік, ніколи... Він повернувся з фронту до своєї сім'ї – дружини і сина.

Забув? Розлюбив?

Олександр Іванович, 40-річний начальник фронтового госпіталю, не забув і не розлюбив медсестричу Надійку – своє єдине в житті палке і пекуче кохання. Просто він розумів, що війна – це війна, а мирне життя має зовсім інші закони. Він був одружений, мав сина. Дружина – начальник іншого госпіталю, вони колеги, однокурсники в мінулому, такому далекому довоєнному житті. Вона знала, що в нього хтось є, але не боролася за нього. Можливо, саме цим і перемогла Надійку в той переможний 1945 рік?

...Красуня-медсестричка з'явилась у його госпіталі майже на початку війни. Він закохався в неї з першого погляду. Просто потонув у її бездонних карих очах, потонув навіки. Але занадто великою була життєва прірва між ними: він – начальник фронтового госпіталю, досвідчений хірург, одружений. А вона – струнке миловидне дівча, яке закінчило семирічку, прискорені військові медичні курси й потрапило у стражній вихор війни. Уже після кількох операцій він зрозумів, що кращою операційною медсестри йому не знайти. Це ж просто природжений талант у цієї сільської дівчини. Закінчила тільки курси, а розуміє все з

Надійка

лів слова, і рученята такі вправні, швидкі. «Від її рук тепло йде, і рані скоріше загоюються», – говорили солдати.

...Скоріше ні для кого не було секретом, що в начальній госпіталю і операційної сестричі фронтовий роман. Та вони й не ховалися зі своїми почуттями. Війна не щадить нікого. І ось на тлі болю, крові і ран ці двоє ангелів-спасителів – хірург і сестричка, що вдень і вночі схиляються над операційним столом і рятують безглузді понівеченіх війною солдатів, – хіба не мають права на щастя?

Ніхто не смів осуджувати їх. Засуджував себе тільки він сам. І осудив страшним судом – судом розлуки зі хкоюто після закінчення війни. Він не хотів стояти на заваді майбутнього молодшої за нього майже на 15 років дівчини.

А як же Дюсик-Надюсик перенесла це його рішення? Вона тікала. Тікала з села від рідних і друзів, тікала від самої себе і від свого першого, такого щирого і палкого дівочого кохання. Вона тікала назад у війну, яка була такою страшною і безжалісною, але одночасно і такою щасливою для неї.

...Дюсик осіла в післявоєнному Києві. Подруги-медсестри засватали її за фронтовика-офіцера. Вона народила сина й доньку, але так і не стала хіруром – не до інституту було у важкі повоєнні роки. Зате медсестрою була вправною, працювала в Лук'янівській в'язниці: лікувала недуги і заблудлі душі.

...Вони зустрілися аж через довгих 50 років – ціле життя – на День Перемоги. Засушеній дідуган, який сам так суворо засудив себе на самотність, і дорідна повновида красуня – жінка, в якої тільки й залишились від тієї фронтової подруги бездонні кари, але тепер такі сумні й заспілі очі. Він так і не зміг склісти свою сім'ю. Дружина з сином залишила його, і він жив сам-один, як перст.

Ці двоє, яким війна так несподівано і щедро піднесла дорогоцінний подарунок долі – світле почуття кохання, а потім безжалісно відбрала його, ці двоє вже не прийдуть на свято Перемоги... Іх уже немає з нами. Але Надійка є в мені, бо я – її онука. Я безмірно заздрю своїх бабусі, ім'я якої ношу, її палкому коханню. І маю передати це невиміруче уміння кохати своїх доньці, а вона – своїй, бо життя несکінчене.

Н.М. Присяжнюк, старший викладач ФЛ

«Київський політехнік»
газета Національного технічного
університету України
«Київський політехнічний інститут»

03056, Київ-56
проспект Перемоги, 37
корпус № 1, кімната № 221
241-66-95; 22-09

Головний редактор
В.В.ЯНКОВИЙ

Провідний редактор
В.М.ГНАТОВИЧ

Редактор
Н.Є.ЛІБЕРТ

Дизайн та комп'ютерна верстка
І.Й.БАКУН

Комп'ютерний набір
Л.М.КОТОВСЬКА

Коректор
О.А.КІЛХЕВИЧ

РЕєстраційне свідоцтво Кі-130
від 21. 11. 1995 р.

Друкарня АТЗТ «Атопол»,
м. Київ, пр. Московський, 9

Тираж 1500

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Позиція редакції не завжди збігається
з авторською.

ОСІННЄ
На межі в поклонах схилились
У тихі осінній журбі...
На сонце уже надивились,
В глибокій задумі собі
Стоять соняхи, а лепеки
Дітей на крило підняли,
В примарливий вірі далекий
Некапно в гурті повели.
Над рідним гніздом покружляли,
Журливо вдивляясь в поля,
Бажання зостатись здолали,
Вже машуть привітно здаля.
У чемній осінній задумі
Зліта позолото лист,
Мов приспів предзимного суму,
Душі нерозгаданий піст.

СІНОЖАТЬ
Сонце – немов апельсин,
Дим від баґаття йде вгору,
Помах останній косі,
Можна піти і до двору.
Стомлені руки висять:
Сила лежить у покосах,
Бджоли у вухах дзвенять.
Вранці знову коси у роси...
Вранці почнуть косарі
Класти траву край стариці.
Зараз їдуть до зорі
Дать відпочинок ручицям,
Плечі розправити, з ніг
Скинути праведну втому,
Дати думкам перебіг,
Спати, не чуючи грому...
Вечір, кричать деркачі
(Лайку ведуть поміж снами),
Десь відгукнулися сичі
(Мабуть, воюють з мишами),
Десь перепілка в житах
Кличе когось з дуже близьких,
В дремлинах косарських же снах
Густо маячать копиці...

Давно кортить побачити колиску,
Обштує домотканим полотном,
Перчин червоних на полиці низку
Та кущ бузку, калини за вікном,
Поспати в лузі післі втоми в сіні,
Чекати вітряв, які плывуть здаля
Ловити в темнім небі зорі сині
І слухати, як дихає земля...
Побачити, як котить свої води
Некапно зачарована Десна, –
Віків колиска та гучної вроди
І завжды молода, мов та весна...
Вдихнути пахощі картопляного цвіту,
Побавитись перлинами роси,
Вклонитися низенько всьому літу,
Почути парубоцькі голоси...
Хотілося до спинти, хоч на днину,
Бентежно пройдене і що мине:
Дитинства сні, – мов латану світину, –
Та зрілості ходу, що промайне...
Ta час несе без податі, без зиску
Народжує щоміті майбуття,
Оновлює повсюд людську колиску.
І не бува нічому вороття...

Спіть село, окреспне полями,
Спліть лани, пестовані людьми,
А сади притихли, мов в нестямі
Відпочинок п'ять серед зими.
Сон легкий під зорекрипим небом,
Під пухнатим інешом гливе.
Над лісами і розлогим степом
В мрійність ненав'язливи зове
Про неначе зовсім недалеке
Свідчення в любові юнака
Під недримним поглядом лепеки
На виду джерельного струмка...
Про тендітність макового цвіту,

У кожного своє життя,
Свої неміряні дороги,
Своє «съогодні», майбуття,
Примхливий спокій і тривоги.
У кожного і підступ свій

До неосяжної округи,
Та майже кожен – життєдій,
Хоча б повздовж вузької смуги...

А перед величю життя
Уся – боржник, такий великий,
Та не хватило б вороття,
Щоб від боргів вживати ліки.

І головний рахунок нам
Життя примножує щоденно:
Як не вклонилися матерям,
Марнуючи свій час шалено.

Життя й записує борги,
Воно й дарує їх щоміті,
Дарує сон, ковткі снаги,
Мов з сонця усмішки відліти...

• КОНКУРС •

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«Київський політехнічний інститут»

ОГОЛОШУЄ КОНКУРС

на заміщення посад професорів (доктор наук, професор)
по інститутах, факультетах, кафедрах:

Інститут прикладного системного аналізу

Кафедра математичних методів системного аналізу

Інститут телекомунікаційних систем

Кафедра телекомунікаційних систем

Механіко-машинобудівний інститут

Кафедра конструювання верстатів та машин

Факультет інформатики та обчислювальної техніки